

Historikern Hjärdis Levin:

För att börja från början låter vi historikern Hjärdis Levin ge sin bakgrund till dagens ojämna arbetsfördelning.

"Den 'riktiga' kvinnan - den ädla modern"

"På 1880-talet trodde man att kvinnorna var på väg att överta hela arbetsmarknaden. Man var då förfärligt rädd för att utvecklingen var på väg i den riktning som vi bejakar och man satte in en enorm kampanj för att vända på utvecklingen.

Min teori är att från 1880 och fram till ungefär 1950 uppnår man det uppsatta målet. Det är just att kvinnan skall vara den ädla modern, den riktiga kvinnan, som i första hand ägnar sig åt man och barn.

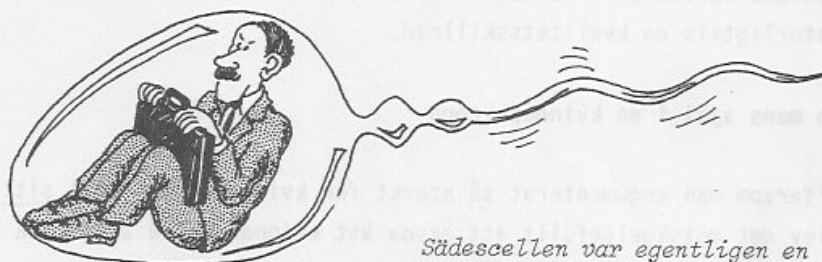

1950 uppnåddes det uppsatta målet - en "riktig" kvinna var den som ägnade sig åt man och barn.

Hur kommer det sig då att emancipationen var på gång under 1880-talet? Ja, det berodde på industrialismens framväxt och den stora folkökningen i Sverige. När industrialismen började växa fram drevs kvinnor många gånger av ekonomiskt nöd tvång ut på arbetsmarknaden till väldigt hårda industriarbeten. Det gjorde att deras hem och barn försumrades. Det var givetvis inte bara kvinnans fel, men det blev hon som fick skulden.

Traditionellt hade kvinnan skött i varje fall de mindre barnen och innesysslorna. Nu uppstod en konflikt för mannen. Om han lät sin hustru gå ut på arbetsmarknaden, skulle innesysslorna bli sämre skötta. Resultatet blev en slags kompromiss. Kvinnans arbete skulle inordnas i ett mönster där hennes utearbete inte fick vara så omfattande att hon inte klarade sina husliga plikter, som det hette.

Sädescellen innehöll alla egenskaper

Sädescellen var egentligen en liten färdig människa.

Ända fram till 1920 hade mannen rätt att bestämma såväl över kvinnan som över barnen - det s.k. husbondväldet. I husbondväldet ingick mannens lagliga rätt till barnen. Enligt en gammal teori innehöll sädescellen alla egenskaper - egentligen en liten färdig människa.

Därför var det egentligen mannen som ursprungligen var bärare av fostret, som sedan planterades in i kvinnans kropp. Hon blev därmed vårdare av det. I och med emancipationen i slutet av 1800-talet började man argumentera för kvinnans rätt till barnet. Bl.a. hänvisades till de biologiska skillnaderna mellan könen och till att mannens roll i fortplantningen "är så ögonblicklig". Det gällde bara att vara den där lilla gnistan som tänder elden. Därmed lämnades teorin om miniatyrmänniskan i sädescellen. Mannen hade, resonerade man, en obetydlig del i fortplantningsakten och kvinnan hade ett heroiskt moderskap. Det sträckte sig först över nio månaders havandeskap, därefter amningen och sedan nästan hela livet.

Kvinnan ska värna släktet

Därmed bildades grunden för de könsroller som vi nu kämpar med. Kvinnans roll är att värna släktet genom att för det första välja en lämplig far till sina barn och för det andra föda dessa barn och sköta dem. Utgångspunkten är att kvinnans kärlek till barnet är naturlig. Mannens kärlek till barnet är däremot endast social. Det är naturligtvis en kvalitetskillnad.

En mans själ i en kvinnas kropp

Eftersom man argumenterat så starkt för kvinnans rätt till sitt barn blev det motsägelsefullt att hävda att kvinnan också skulle ha rätt att sägas vara "fullvärdig" arbetstagare i arbetslivet. Jag tror därför att kvinnorörelsen blev ganska försiktig i sina krav på denna punkt. Kvinnorörelsen, som en gång i tiden krävde jämlikhet och kvinnors och mäns rätt på arbetsmarknaden, blev helt plötsligt omodern, och det kom en ny feminism som hävdade kvinnans rätt att föda barn och samtidigt vara en riktig kvinna. Vi fick teorin om undantagskvinnan: Den kvinna som gör karriär på arbetsmarknaden är inte riktig "normal". Hon har en mans själ i en kvinnas kropp.

Mannens rätt att dirigera och råda över kvinnans arbetskraft ersattes härmed av en ideologi som sade att kvinnans rätta plats är i hemmet. Vill du jobba utanför hemmet, hette det, får det inte gå ut över dina

hemsysslor och vården av barnen. Det här mönstret, menar jag, stod inte riktigt färdigt förrän på 1950-talet. Egentligen har vi inte kämpat emot det så hemskt länge," avslutar Hjördis Levin.

